

Josep M. Sala

una vida dedicada a la muntanya

Per Josep Abril Pinell

En Josep M. va tenir la sort de començar a fer muntanya quan tot just ho estaven deixant els pioners, els homes que abans de la guerra civil van fer tants cims i travessies inèdites al Pirineu però que, després de la pausa forçada per la guerra, ja començaven a ser grans per poder seguir el mateix ritme. Un relleu generacional s'imposava, i a primera línia d'aquesta nova generació hi havia, entre d'altres, en Josep M. Efectivament, foren anys de descobertes, primeres ascensions, i en l'esquí de muntanya, modalitat en què en Josep M. va ser un gran especialista, estava gairebé tot per fer. Un Pirineu encara verge, que presentava moltes dificultats de transport –i el material, si n'hi havia, era primari i deficient–, i que també ofería encara l'aspecte positiu de trobar-hi gent molt acollidora a les cases rurals. Era un terreny extraordinàriament atractiu per a gent valenta, emprenedora, com

en Josep M., ansiosa de descobrir món. Així va anar acumulant una experiència irreplicable, que ha sabut divulgar i explicar amb tantes i tantes conferències, projeccions o escrits, que han servit també per engrescar molts futurs excursionistes.

A més, en Josep M. va trobar-se amb una entitat, el CEC, amb la qual ha format el tàndem perfecte per ajudar-se mútuament. Per ell ha significat conèixer companys amb les mateixes aficions, beure de l'experiència dels pioners i tenir un lloc on divulgar tota l'experiència que anava acumulant. Per altra banda, les entitats com el CEC necessiten socis com en Josep M., ja que són una font que va nodrint tota entitat.

En Sala és un home parlador, agradable, obert, franc, fàcil d'entrevistar i té una memòria envejable. Recorda amb exactitud el nom dels llocs per on ha passat, fins i tot els més complicats...

Josep M., ¿com van ser els inicis?

Vaig néixer a Barcelona l'any 1927. Vaig anar a l'escola catalana Sant Jordi i passada la guerra civil vaig fer el batxillerat als Jesuïtes de Casp. Posteriorment vaig obtenir el títol de químic a l'Institut Químic de Sarrià —que no vaig fer servir, ja que vaig continuar la feina del meu pare, que era corredor de filats de cotó per a la indústria tèxtil.

Em vaig casar i vaig tenir cinc fills, dos nois i tres noies.

Tant el meu pare com la meua mare eren uns enamorats de la naturalesa i de la muntanya, i vaig començar fent petites excursions familiars, afició que, com se sap, he seguit al llarg de tota la meua vida.

L'excursionisme t'obre la porta a altres aficions i activitats complementàries, com l'alpinisme, l'esquí, l'escalada, la geografia, la geologia, la botànica, la meteorologia, la fotografia..., i t'empeny a la divulgació de tots els coneixements que vas adquirint.

Vaig iniciar-me a l'esquí de descens el desembre del 1943 a la Molina i, de seguida, a l'esquí de muntanya. La primera pujada al Puigmal, la vaig fer amb cordills lligats als esquís per no relliscar; era una època en què no hi havia material especialitzat com ara.

¿Tens idea de tota la muntanya que has fet?

Des de molt aviat vaig anar anotant en un bloc totes les sortides que feia: lloc, dia i companys. ¿Ara ja en porto més de tres mil! (¿Això vol dir una excursió setmanal durant més de 60 anys!). He recorregut tots els Pirineus de punta a punta pels dos cantons de la frontera, tant a l'estiu, a peu, com a l'hivern, amb esquís. Llavors havíem d'aprofitar festes com la Setmana Santa per fer estades llargues en diverses etapes, i amb altres companys vam fer la primera travessia integral amb esquís pel nostre vessant dels Pirineus, des de Navarra fins al Costabona.

He pujat a gairebé tots els tresmils dels Pirineus, la majoria amb esquís i alguns moltes vegades; malgrat la bona forma i preparació que tenia, però, mai no he estat aficionat a prendre part en competicions. Els anys cinquanta vaig participar en un parell de marxes de regularitat i una vegada, a la clàssica Núria-la Molina —que actualment no es fa— amb esquís, juntament amb en Toni Grifol i en Martí Cornudella, i vàrem guanyar...

¿Una activitat important van ser els ral·lis d'esquí?

Sí, quan era president de la Secció de Muntanya, i juntament amb en Miquel Albert, vaig començar els ral·lis d'esquí de muntanya, que han tingut tant èxit, i que encara continuen tenint-ne. El primer tingué lloc el 1959, de l'Hospital de Viella a Espot; i el darrer, celebrat l'any passat, fou el número 48 a Núria.

Organitzàrem també diversos campaments d'hivern a la neu, que foren una font de primeres ascensions i travessies hivernals.

Com que els Pirineus ja són una mica com casa nostra, no he parat de visitar altres massissos. He recorregut els principals cims peninsulars: Picos de Europa, serralada Cantàbrica, Terol, Conca, Guadar-

ROGER ROVIRA

A la biblioteca del CEC, amb Pep Abril (2007).

rama, Gredos, Sierra Nevada, etc., i bona part dels Alps, tot al llarg de l'arc que va des del Mediterrani fins a Àustria i Eslovènia. He pujat una trentena de quatre mils i moltíssims tresmils, tant a l'estiu com a l'hivern, i he fet les principals altes rutes dels Alps, a peu o amb esquís.

He recorregut altres muntanyes d'Europa, com les del centre de França, els Vosgos, els Tatra d'Eslovàquia i les illes del Mediterrani: Còrsega, Sardenya, Sicília, Creta i Mallorca.

He fet una incursió al Nepal fins al santuari de l'Annapurna; un tresc pel massís del Huayhuash, al Perú, i ascensions a Sierra Nevada (EUA) i també a altres muntanyes dels Estats Units i del Canadà.

¿Ets molt aficionat a la fotografia?**¿Des de quan?**

Des de les primeres sortides em va acompanyar la càmera fotogràfica —una Kodak—, i ara sempre en porto, com a mínim, un parell: una per a fotos en blanc i negre i una altra per a diapositives. Això ha fet que avui dia tingui un arxiu fotogràfic important. Quan surto d'excursió m'agrada fotografiar-ho tot: des dels companys i les muntanyes més impressionants fins a la més petita de les flors, de les quals, per cert, en tinc una nombrosa col·lecció.

Com ja hem dit abans, en Josep M. és un home extravertit i bon conversador. Això fa que tingui també facilitat per escriure amb un estil planer i amè que fa que se'l reclami sovint per escriure o explicar públicament les seves activitats. Ja he dit abans la faci-

Tornant d'una acampada a prop de Gallifa (1943).

litat que té per recordar el nom de tots els llocs on ha estat. En Josep M. té una bona biblioteca de més de tres mil volums. ¿Què hi tens bàsicament?

Hi ha sobretot llibres de muntanya en el sentit més ampli: llibres sobre els diversos massissos de tot el món que he visitat i, d'una manera especial, tot el que fa referència als Pirineus, des de les guies d'Artur Osona i Cèsar August Torras fins a les de l'Agustí Jolis i la Maria Antònia Simó, més les que han anat sortint els darrers anys. També m'interessen molt els llibres dels pioners de l'alpinisme, anglesos, suïssos, francesos, alemanys, austríacs, italians, etc. i, en general, llibres de temàtica muntanyenca: ascensions, expedicions, novel·les, botànica alpina, etc. Tinc també la *Geografia* de Carreras Candi i les més modernes, de Solé Sabarís i de l'Enciclopèdia Catalana.

També sóc molt aficionat als mapes. En tinc una gran quantitat, potser més de quatre-cents, principalment de Catalunya, però de tot el món en general.

En Josep M. és un home, podríem dir, de gran cultura muntanyenca. És un gran plaer percebre la quantitat de coneixements que dóna la possessió d'una biblioteca com aquesta, que fa conèixer la història d'aquestes muntanyes i del qui hi ha passat abans que nosaltres les trepitgessim. Això ens ajuda a situar-nos i a veure el moment de la història en què ens trobem en un lloc on no serem ni els primers ni els últims a passar-hi.

En Josep M. és un home inquiet i vital, i la seva activitat muntanyenca incessant ha anat sempre acompanyada d'una forta implicació amb l'entitat que l'acull. La seva sòlida formació

Cim del Morgenhorn (1969).

muntanyenca i la seva gran experiència excursionista, unida a una implicació contínua amb el CEC, havien de portar-lo algun dia a assumir-ne la màxima responsabilitat. Així doncs, el 1982 va ser elegit president, càrrec que renovà el 1986 fins a esgotar el mandat el 1992.

Josep M., ¿com resumiries, a grans trets, el teu mandat de president, i què creus que cal ressaltar-ne?

Durant el període inicial ens vam veure fortament condicionats per la situació econòmica de l'entitat. S'havia construït el refugi d'Amitges, i la Molina necessitava amb urgència treballs de consolidació i de condicionament. Les obres a muntanya són molt cares i avui dia estan fora de les possibilitats econòmiques dels pressupostos normals dels clubs. Aleshores, mitjançant una política de contenció de despeses i gràcies a uns ajuts oficials que es van aconseguir, poguérem fer una remodelació total de la biblioteca del CEC i

Cim del Dôme de la Gran de Fache (1979).

Primers ràpels (1942).

Travessa del massís del Mont-roig, durant l'Alta Ruta del Pirineu, amb en Carles Balaguer (1957).

*Pujada al Puigmal
amb cordills
fent la funció
de les pells de
foca (1948).*

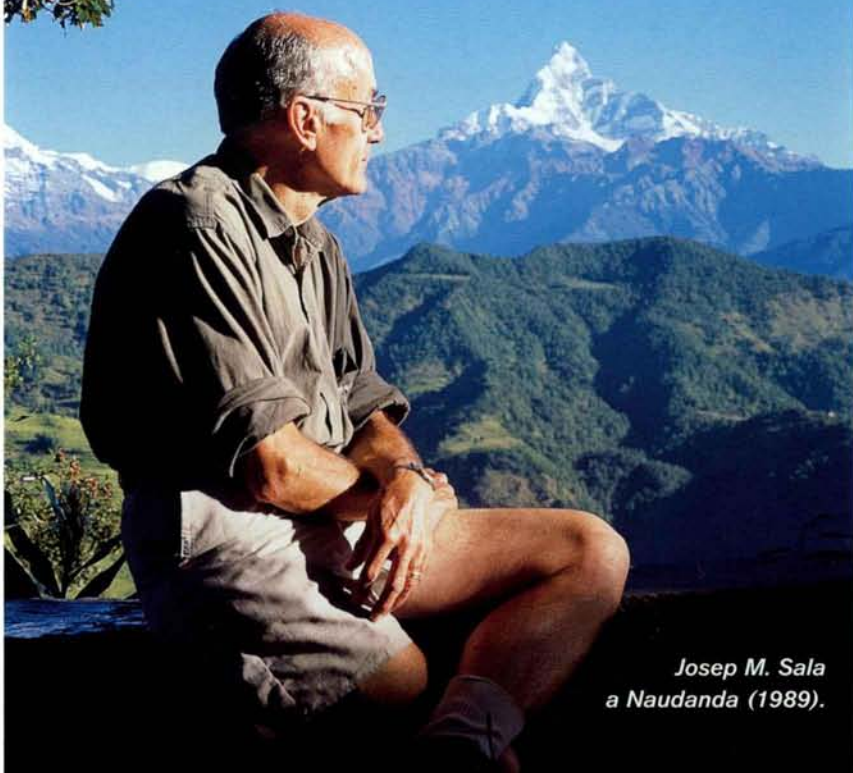

Alta Ruta Verbier-Zermat (1968).

Nadelhorn (1988).

Josep M. Sala
a Naudanda (1989).

Fotografies:

- Més de 60.000 negatius en blanc i negre, de 24 x 36 i de 6 x 6.
- Més de 50.000 diapositives en color: 14.000 de 24 x 36 i de 4 x 4, i 36.000 de 4,5 x 6.

Temes:

Bàsicament excursionisme i viatges, baixa, mitjana i alta muntanya, tant a l'estiu com a l'hivern, a Catalunya, Espanya, Europa, Amèrica -Perú, Bolívia, EUA, Canadà-, Marroc i Nepal. Tots els pobles de Catalunya -941 ajuntaments- i agregats, col·lecció en què avui encara treballa, la qual cosa vol dir que està totalment actualitzada.

Ha publicat fotos a:

- La revista *Muntanya*.
- Esporàdicament a *Altitud*, antiga revista del GPHM.
- «Les Pyrénées». Col·lecció Les 100 Plus Belles Courses.
- «Pyrénées west», «Pyrénées east» i «Pyrénées Andorra».
- «Cerdanya». Artur Battagel. Gaswtons-west Publications.
- *Una història d'Andorra*. J. M. Guilera.
- *Esports de neu a Catalunya*. M. Cardona i L. Dupré.
- *100 indrets de Catalunya que cal conèixer* (ACCAT), resultat d'una exposició itinerant per totes les comarques de Catalunya amb la majoria de fotos de J. M. Sala.
- *El Correo Catalán*, del 1972 al 1974: sèries sobre masies, rius, trens i castells de Catalunya.
- *La Vanguardia*: diverses fotos, alguna a tota pàgina.

Treballs publicats i conferències:

- Més de setanta treballs a la revista *Muntanya*.
- Articles variis a la revista *Vértex*, de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.
- Col·laboració en el llibre *Los tres mil del Pirineo*, de Juan Buyse, apartat «Hacer tres mil con esquí».
- És un dels autors del llibre dirigit per André Lévy *Le dictionnaire des Pyrénées*.
- Fitxa Esquí, col·lecció d'itineraris d'esquí de muntanya feta conjuntament amb F. X. Gregori i Enric Font.
- Escriví els itineraris d'esquí de les guies d'Agustí Jolis i M. Antònia Simó.
- Col·labora com a redactor en el llibre *Centre Excursionista de Catalunya, 120 anys d'història*.

Conferències i curssets:

- Durant els anys difícils de la dictadura col·labora en els curssets sobre geografia i excursionisme que es fan al CEC i a diversos indrets de Catalunya.
- Conferències a diverses poblacions catalanes i també a Bilbao i a Saragossa.
- Dirigeix nombroses sortides d'iniciació a l'esquí de muntanya.
- Dirigeix moltes sortides facultatives i, més endavant, sortides de socis veterans.
- I un llarg etcètera.

L'home de club:

- És soci de la UEC des de l'any 1942, i del CEC des del 1945, on ha fet tota la seva vida activa. També és soci de la secció de Tarbes del CAF des del 1958.
- Només als tres anys de ser soci del CEC, el 1948 passa a formar part de la Junta de la Secció de Muntanya, i al cap de quatre anys més, el 1952, és nomenat president d'aquesta Secció, càrrec que ocupa durant vuit anys, és a dir, els dos períodes preceptius.
- Posteriorment és el secretari de la Comissió de Refugis, que més tard passa a ser la Comissió d'Equipaments, feina de la qual s'ocupa de manera intermitent durant molts anys.
- Comptador i, després, vicepresident del CEC durant la presidència de Josep M. Ventosa, des de l'any 1967 fins al 1971.
- L'any 1971 és vicepresident durant dos anys de la presidència d'Agustí Bou, i retorna després a Refugis.
- Finalment, és president del CEC durant vuit anys, del 1984 al 1992, és a dir, dos mandats.

Distincions:

- Membre honorari del CADE del CEC.
- Medalla de plata de la Federación Española de Montaña (1960).
- Medalla de plata del Centenari del CEC.
- Medalla de la Generalitat de «Forjador de la història esportiva de Catalunya» (1995).
- Premi Les Columnes del CEC (2001).
- Placa d'argent de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (2003).
- Placa de la Federación Aragonesa de Montaña (2003).

una sala de lectura nova; i al xalet de la Molina, a més de les obres urgents que calia fer-hi, s'hi va construir un gimnàs i un rocòdrom. Poc a poc, la situació econòmica del CEC es va anar redreçant fins al final del mandat, en què passàrem al nou president una situació econòmica completament estabilitzada.

M'agrada recordar que vaig aconseguir una bona col·laboració de molts socis amb la promoció d'activitats socials. Recordo especialment com s'assoliren unes activitats remarcables en esquí de muntanya, en espeleologia, en escalada i en diverses expedicions alpinístiques.

Un altre aspecte que penso que cal subratllar va ser la intensificació de les relacions exteriors, tant amb el Club Alpí Italià com, sobretot, amb el Club Alpí Francès, els nostres veïns de l'altre cantó dels Pirineus. Vam ser invitats a les assemblees del CAF i de la Federació Francesa de Muntanya, i hi establírem unes bones relacions, que portaren el CEC al retorn a la UIAA (Unió Internacional d'Associacions Alpinístiques), que havíem contribuït a fundar l'any 1932 i de la qual havíem estat expulsats durant el franquisme, quan només s'hi admetia la Federación Española de Montañismo. També es féu un acord amb el Club Alpí Francès sobre l'ús dels refugis, i un soci del CEC, en Miquel Rafa, fou nomenat president de la Comissió de Defensa de la Muntanya de la UIAA.

¿Oi que els primers passos per remodelar la Renclusa vénen de la teva època de president?

Sí, una de les coses en què estava més interessat era la remodelació del refugi de la Renclusa; però la situació era complicada, ja que estava situada a l'Aragó i no podíem obtenir recursos oficials de la Generalitat per destinar-los fora de la nostra comunitat, i si, per altra banda, els recursos venien de l'Estat, via Secretaria General de Deportes, havien d'anar a parar a un organisme d'Aragó, i no al d'una altra comunitat. La documentació que posseïem sobre la cessió, per part de l'Estat, del terreny de la Renclusa, no deixava clar el termini d'aquesta cessió; és a dir, si no tenia data de caducitat o bé era una concessió amb una data límit. Consultàrem el cas amb dos catedràtics de dret administratiu, un per la Universitat de Barcelona i un altre per la de Saragossa, i ens aconsellaren una negociació per allargar la data de caducitat del que ells creien que era una concessió per noranta-nou anys, amb caducitat l'any 2011. Calia, doncs, arribar a un acord amb els aragonesos per no perdre totalment la titularitat de la Renclusa; i així es va fer amb la Federación Aragonesa de Montaña, amb la qual ara som copropietaris del refugi. No cal dir que tots aquests tràmits i totes aquestes obres posteriors han estat complicadíssims, però després de més de vuit anys de treballs i d'unes despeses de 1.800.000 euros, el 30 de setembre passat vam poder inaugurar el nou refugi. M'he hagut d'ocupar de tot aquest procés fins al final, ja que era jo qui el coneixia més bé pel fet d'haver-hi estat implicat des del començament.

En Josep Espar li va sol·licitar la col·laboració en les tasques de l'ACCAT (Associació Conèixer Catalunya), que consistia en la promoció d'una exposició fotogràfica que recorria les quaranta una comarques catalanes amb fotografies de les coses més interessants de cada una. Una bona part eren fetes per en Josep M. Això el portà a completar amb fotografies la totalitat de municipis de Catalunya, amb els agregats corresponents, cosa que afegida als milers de fotos que ja en té es pot dir que coneix el país pam a pam. ¿Què et dona aquest coneixement exhaustiu del país?

El coneixement d'una cosa com el teu propi país et porta sens dubte a estimar-lo, a respectar-ne la naturalesa, el patrimoni comú i les persones que hi viuen, i, per extensió, jo diria que a una estima especial i una manera també especial de veure els paisatges, els països i les cultures diferents dels nostres. Aquesta diversitat tan fantàstica que ha produït el món i que desgraciadament hi ha qui voldria uniformitzar. Nosaltres els catalans ho hem sofert i encara ho sofrim en la pròpia pell.

En Josep M., però, no para. El podeu trobar al CEC una o dues vegades per setmana ocupant-se de gestions que se li demanen, ja que no sap dir que no, o preparant alguna sortida amb els amics —a l'hivern a esquiar als Alps o a l'estiu a pujar alguna de les poques muntanyes que li deuen quedar per conèixer. M'atreiria a dir que és gairebé un luxe poder tenir amics com en Josep M. Sala.

A la dreta, el Crozon de Berta (2000).

A baix, Jirirhanca i Rondoy (1978).

